

Pan Hugo Sekal, úředník průmyslové banky v Praze.

„ J. Švestka, velkoobchodník v Praze.

„ JUDr. J. Němec, z. advokát v Karlíně.

\*

Zdařilý „Slovinský večer“ pořádal dne 19. října t. r. Klub velocipedistů „Slaný“ v Slaném na paměť letošního výletu českých cyklistů do slovanských Alp. Hlavními body večera byla výborná přednáška p. Dra. F. Kulhavého „o alpském a slovanských Alpách“ a zajímavé líčení p. A. Klimeše, starosty Č. Ú. J. V. „Letem slovinským světem“, jež doprovázeno bylo řadou 50 světelných obrazů krásných partií slovanských Alp. Přednes rozkošných slovinských čtvero zpěvů mužských i smíšených, přednáška o Prešernovi, recitace jeho básní a hudební čísla slovinská doplnily pěkný program. K večeru tomu došlo mnoho telegrafických pozdravů ze Slovinska i z Čech. Praktický výsledek večera je, že několik účastníků jeho odhodlalo se na určité příští léto odebrati se na Bled. — Snahy našeho odboru Slov. plan. družstva došly tu plného ocenění. — Jak se nám sděluje, hodlá podobný večer pořádati i cykl. odbor Sokola v Jihlavi, klub velocipedistů ve Vys. Mýtě a j. — b —

## Konservy pro turisty

doporučí

**J. V. VONDRÁČEK,**

Praha I., Perlová ulice č. 10.

== Račte žádat obšírný cenník. — Zásylky na dobírku. ==

**J. & O. Wondráček,**

obchod s turistickými potřebami

Praha I., Malé náměstí číslo 459.,

doporučuje

== své levné ==

turistické košile, vlněná lýtka (štuci), kamaše, pásy klobouky, čepice, hole, torby, ruksaky, haleny, plaidy a podobné.

## Humpolecké lodny

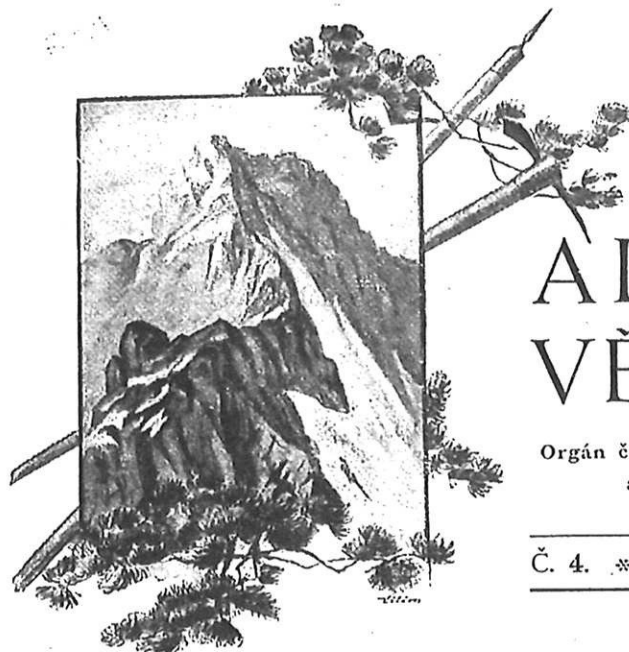
na obleky turistické a lovecké, jakož i jemné modní látky anglické a brněnské doporučuje v největším výběru a levných cenách při dobré jakosti obchodní dům

**J. Novák,**

Praha, Vodičková ulice, jediné „u Štajgrů“,

Kolín, Rubešova ulice.

== Vzorky na požádání franko. ==



# ALPSKÝ VĚSTNÍK

Orgán českého odboru slovinského  
alpského družstva.

Č. 4. \* LEDEN. \* R. IV.

Pohled na východní část massivu Višského z údolí Trbížské Krnlce.



Ke článku Skupina Višská.

(Dle fotografie Dra. Vlad. Růžičky.)

## Skupina Višská.

(Skupina Jóf Fuarta.)

Popisuje Vladislav Růžička.

(Dokončení.)

Krajeska Hrib jest tedy ono správné lidové jméno, nyní již úplně zapomenuté. Původnost jeho dnes jest těže pochopití, nežli před několika lety ještě. Tehdy totiž bylo od Flitschlu viděti na této hoře mohutné nahé srázy tvořené ohromnými pilíři a balvany s ostře vyznačenými hranami; těmto hranám velmi charakteristickým asi děkuje hora za své jméno, myslím spíše, než svému postavení na kraji řetězu horského, ač i toto je velmi význačné. Jakousi oporou mínění tomu jest, že staré mapy, jako Zauchenbergova z r. 1718, Florjančičova z r. 1744 a j. uvádějí jméno „Köntenberg“ = Kantenberg. Dnes pokryta je hora celá drnem a klečí, tak že ony hrany nejsou více viditelné. Přes to, že výklad tento, v němž se shodují se Gstirnerem,\* jest velmi přirozený, nesmíme přece zapomenouti, že Gstirner jest s to prokázati jméno německé až z r. 1620 (Kingsberg) a že toto jméno mohlo povstati překladem z Kraljeska hrib právě tak dobře jako Kantenberg z Krajeska hrib. Královských hor a vrchů je v Štýrsku a Korutanech i jinde v Alpách dosti (Königstein, Königspitze a j.); je-li poloha hory nebo tvar její vynikající, je označení to přirozené a zajisté lidové. Mohlo by tedy také býti, že v jméně naší hory německy dochovaném došel výrazu dojem způsobený zevnějším tvarem jejím od Dolní Trbízě či ještě lépe od Flitschlu zajisté imponujícím a esteticky krásným. V každém případě však lze rekurrovati k názvu slovinskému, jakožto původnímu.

Krajeska hrib vložen jest jako klín mezi údolím Rablské a údolím Trbízské Krnice. Údolím Rablské označuje se někdy také, zeměpisně správně, jako údolím Šlicy; Šlica je přezpůsobením slovinského Zilica, malá Zila, velké Zily přítok. Za to název „údolím Predelu“, někdy v starších pojednáních použitý, jest ovšem nesprávný.

Pokud se týče údolím Trbízské Krnice, sluje jako i hutě při jeho ústí uložené, německy Kaltwasser, což jest překladem slovinského „Pri mrzle vode“. „Mrzla voda“ pák říkají potoku údolím probíhajícímu, ježto živěn sněžišti závěru údolím, vede vodu studenou jako led. Nazýval jsem již dříve údolím to údolím Trbízské Krnice dle příkladu „Slovanských alp“\*\*, kteréžto jméno pokládám za úplně oprávněné, přes to, že není lidové, neboť divoký skalnatý kout údolního závěru Trbízská Krnica, zvaná tak proto, že jest jí dobře viděti z Dolní Trbízě, jest zajisté dosti významný, aby dle něho celé údolím bylo pojmenováno. Velké nánosy pod Pražnickou salaší nazývá G. Jäger „Kaltwassergries“.

Osada Kaltwasser na spec. mapě má též slovinské, ovšem málo běžné jméno Malitmin, což snad možno odvozovati od vršku nad ní se vztýčujícího. (Tmin — temeno, vrch.\*\*\*)

\*) Gstirner l. c. str. 409.

\*\*\*) Slovanské alpy red. dra. St. Prachenského vydal Č. O. S. P. D.

\*\*\*\*) Sděleno p. radou drem. Frantou.

Asi na půl cesty mezi Rablem a Malim Tminem pokryto je údolím rozsáhlými nánosy, „Raibler Gries“ zvanými.

U Malého Tminu ústí úval, po jehož pravém (ve směru výstupu) úbočí vystupuje stezka ku Sv. Višarjím; úval ten sluje něm. Kressbrunngraben (též Krösbrunngr.\*). Jdeme-li odtud do Flitschlu, romanticky položené osady o několika pouze domech s malebným, šindelovou vřzkou opatřeným kostelíčkem (slovinské jméno pro ni jsem nevěděl), míjíme blízko před osadou úval Bely (Weissenbach). Pak vyběhá skvostná silnice, věrná družka hřmotčící Zilice, mezi lesnatými, úzce sblíženými svahy ven do volnějšího vzduchu, k Dolní Trbízě.

Přejdeme nyní k hřebenu Lovce, z něhož dosud jsme seznali pouze část viditelnou z údolím Kanalského. Ať vystupujeme na Sv. Višarje cestou od Malého Tminu, ať přes Florianku, ať úvalem Višarjiským, vždy minouti musíme už vysoko nahoře malou plošinu — planina zvanou — kde skromné občerstvení nám poskytne Puharjeva „Gostilna na planini“ (Luscharialpe). Pozoroval jsem bohužel, že vzdor tomu, že majitel je Slovinec a jeho hosté daleko převážnou většinou opět Slovinci, tato horská restaurace nabývá vždy více rázu německého. Mízejí nápisy slovinské a novými německými provívá duchaplnost i známý vkus jistého druhu commis voyageurs... Planinu k jihu ohraničuje skalnatý pruh „v nesčetný počet jehel roztrpěný“,\*\*) zvaný Pražník (o něm dále). Ze Sv. Višarjí vede pohodlná cesta S. P. D. k jihu; jdouce jí míjíme v levo pilíř Beračnicko Kříže (Bettlerkreuz), jehož jméno se vysvětluje pověstí o žebráku, jenž kříž na vrcholu se nacházející na horu vznesl a připevnil. Mezi tímto vrcholem a předešlým je prohlí Škrbenca (malé sedlo). Naše cesta vede nás pak dále do vysoko položeného koutu, jenž — dobře viditelný ze Sv. Višarjí — v půlkruhu obklíčen jest skalnatým hřebenem Lovce (Steinerner Jäger, Heiligenbergspitz). Jméno Lovců připadalo původně vlastně dvěma skalním pilířům na západní straně hory, dle pověstí myslivců, kteří zkameněli za trest, že stříleli na Matku Boží (nebo na její obraz) a bylo odtud v novější době na celou horu přeneseno. Jméno „Hut“ užívané spec. mapou generalního štábu\*\*\*) jest nesprávné, neboť pouze onen kout, již výše zmíněný, sluje „klobuk“, poněvadž se prý podobá kulatému klobouku na dýnku ležícímu. Zdá se, že tento název jest novější.†) Bezpochyby dříve se nazýval, tak jako všechny kouty zde — Krnica; — nasevěduje tomu jméno potoka, protékajícího strouhou, kterou kout tento končí v údolím Zajzerském: Krnični potok.

S Lovce možno příkře sestoupiti k sedlu Pražnickému (Braschniksattel), jež se také nazývá vůbec „na sedlu“. Od toho má jméno úval odtud do Zajzery se nořící — úval Sedlový (Sattelgraben). Co se týče původu jména Brašnik, Prašnik, snad lépe Pražník, jímž vlastně se označuje celý svah horský od sedla až k Floriance (proto Lovce se také nazývá Prašnikkopf††) jakožto nejvyšší bod jeho) a na kterém leží Praž-

\*) G. Jäger, l. c. str. 74.

\*\*\*) O. Laxa, Výstup na Mangart. Obrázková revue. 1901.

\*\*\*\*) Též v „Hochtouristu“ pp. Purtschellera a Hessa. II.

†) Téhož názoru je též Gstirner.

††) G. Jäger l. c. str. 21.

nická alpa (Braschnikalpe), nemohu souhlasit se Gstirnerem,<sup>\*)</sup> jenž je odvozuje od prach, Staub. Co by měl prach s těmito vysokopoloženými objekty co činiti? Spíše asi dlužno myslit na kmen „prag“ (Praha, Praga, Prachatice, Zaporog), značící místo vyvýšené (prah), odkud lze něco přehlédnouti. Tento výklad zajisté výborně přiléhá na hřeben od Pražniku k Lovci se táhnoucí, odkud větší obzor se otevírá než se Sv. Višarjí a kde vlastně ve středu skupiny se nacházíme, tak že ji téměř celou lze přehlédnouti. Zároveň vysvětluje se nám touto supposicí velmi snadno jméno údolí Zaprahy (nesprávně Zapraha [mapa G. Jäger], Satpracha, Zaprača). Je to právě údolí za „prahem“, za místem vyvýšeným a bylo tak pojmenováno zřejmě člověkem, který je spatřil buď s Pražnického sedla anebo s Lovce — spíše s onoho — neboť odjinud z této strany, s výše poněkud přístupnější není je vidět. Nad ústím úvalu poslední uvedeného na jeho (orogr.) levém bodu jest Zapražská salaš (Zaprahaalm). Od Pražniku má jméno též Pražnický úval (Braschnikgr.) od stejnojmenného sedla do údolí Trbízské Krnice se snižující a Pražnická salaš (Braschnikalm, dříve Saifnitzer Hütte in der Kaltwasser-Alpe zvaná,<sup>\*\*)</sup> při jeho ústí v údolí umístěná.

Z vrcholů, které na druhé (j.) straně Pražnického sedla vyvstávají, jsou pojmenovány pouze Vlaštovčí štíty (Schwalbenspitzen), pro něž slovinský název v lidu marně jsem hledal, jako pro tak mnohý jiný objekt v této skupině. Snad práchniví zapomenut v zákoutí některého archivu. „Carinthia“ z r. 1838 a obrysová panorama ze Sv. Višarjí, jež kreslil Marcus Pernhardt, uvádějí jméno „Schwalbenköpfe“. Vlaštovčí štíty spadají srážně ku Krničnemu sedlu (Karnizasattel), které pochodem značně poutavým vede z údolí Trbízské Krnice do Zaprahy. Za ním, k Divje Koze, zvedají se tři silně skloněné pilíře, piedestal bezejmenného vrcholu.

\* \* \*

Tím skončena je obchůzka naše za názvoslovím skupiny Višské.

Pro převážnou většinu důležitějších míst podařilo se najít bývalé slovinské názvy. Zajisté nezůstalo nepozorováno, že nejvíce slovinských jmen zachovalo se v nejméně přístupné části hor, totiž v cirku od Više k Hude Polici, k čemuž do jisté míry přispěla okolnost, že část ta ovládána jest slovinskou Ovčjavsí. Němci tyto hory neviděli, nemohli je tudíž překřtiti; za to ovšem pojmenovali je Italové, bydlící již od staletí na opačné jejich patě. Proto zde pouze slovinská a italská jména. Německá jsou — v celé skupině — mimo Zweispeitz v hřebenu Poludnika, vlastně pouze ve východní části hlavního hřebene, v části Rablem — záhy německým — ovládané. V západní části skupiny přirozeně převládají názvy italské.

Nastává otázka, jakým způsobem slovinské názvy mají býti uplatněny. V nynějších poměrech jest vlastně jen jedna cesta, kterou toho lze dosáti. Toliko na našich turistech, hlavně ovšem na členech S. P. D. záleží, aby hojnou návštěvou, již samotnou každý bude bohatě odměněn, a výhradným a konsekventním používáním těch jmen, která prolo-

\*) Gstirner l. c. str. 408.

\*\*) G. Jäger l. c. str. 75.

ženým písmem byla vyznačena,<sup>\*)</sup> dopomohli k platnosti historicky jediné oprávněné slovinské nomenklatury a tak slovinskému jazyku vrátili oblast dle práva a dějin mu příslušící. Nechat v brzku odčiněno jest faktum škodolibě hlásané Bancalarim,<sup>\*\*)</sup> že „Korutany musily si nechat líbiti zatlačení a doplnění slovanské topografie německou“. Poskytneme Slovincům zdejšímu užíváním slovinských jmen v sevřeném a těžkém jich postavení aspoň jakousi morální podporu. Přicházejí-li sem turisté, kteří — jak se mnou vůdce Oitzinger sdělil — v zuřivost se rozčílil při nejkrotším slovinském názvu, tu zajisté jest přirozeno, že Slovincům a těm, kdož s nimi sympatisují, záležitosti musí na tom, aby utvořena byla protiváha a užíváním a požadováním slovinských jmen obyvatelstva bylo ukázáno, že není izolováno a zapomenuto. A tu ovšem nesmí nic platit usus a podolí; účel, cíl taní každému na paměti!

Aby užívání jmen namnoze zapomenutých bylo usnadněno, ovšem by bylo nejlépe vydati mapu správným názvoslovím opatřenou, již z ohledů alpistických velmi žádoucí; snad příští doba umožní toto vřelé přání naše!

Nemohu a nesmím rozebírat, pokud úkol, jež jsem si na počátku této kapitoly vytýčil, byl dosažen; nechci však skončit, abych nevzpomněl všech těch, kdož mi při spisování její k prospěchu věci jakýmkoli dílem přispěli. Jsou to pp. prof. dr. Joh. Frischauf, prof. dr. K. Choudounský, dr. V. Foerster, dr. B. Franta, dr. St. Prachenský, P. D. Spitzer, P. J. Svatoň a poštmistr J. Ehrlich. Jim všem buď můj upřímný dík!

\*

## Purtschellerovy výstupy.

Právě vydal přítel tohoto nejslavnějšího „hribolazce“, H. Hess, památník<sup>\*\*\*)</sup> obsahující nejdůležitější články Ludvíka Purtschellera, z nichž charakteristicky vysvítá způsob cestování tohoto alpisty, jemuž nešlo jen o to, vyhledávat nebezpečí a slézati vrcholy snad jen proto, aby mohl říci, že na nich stál; nýbrž on sledoval při tom vždy vážnější účely. Jeho rozpravy mají tedy obecnější a důležitější ráz, než mívají obyčejné cestopisy. Vážnější turistika může čerpat z nich hojně poučení, neboť Purtscheller vždy upřímně vyznává, když se mu některý pokus nezdařil a přízná, byl-li by výhodnějším způsobem výstupu, který snad opustil, dať přednost jinému, jenž se mu zdál vhodnějším.

Kniha na paměť Purtschellerovu vydaná obsahuje kromě obšírného úvodu Hessova 34 článků, a sice: I. Z východních Alp (22 článků). II. Ze západních Alp (8). III. Mimoevropské výstupy (2: na Elbrus a na Kilimandžaro). IV. Všeobecné: 1. K dějinám vývoje alpinismu a alpinské techniky v německých a rakouských Alpách. 2. Seznam Purtschellerem vzlezených vrcholů a průsmyků. — Ozdobena pak jest kniha skvostnými, umělecky provedenými výobrazeními, a sice 75 v textu, 24 příloh a podobiznou slavného alpinisty.

\*) a která autor za přijatelná pokládá.

\*\*) Bancalari, Hausforschung etc. Ztschft. DÜAV. 1893.

\*\*\*) Über Fels und Firn. V Mnichově 1901. Nakladem F. Bruckmanna. v. 8. XXII. 362. Cena M 15.80.

Ze života jeho uvádíme pouze, že se Ludvík Purtscheller narodil dne 6. října 1849. v Innsbrucku. Otec jeho byl c. k. berním a požeňán četnou rodinou; proto byl Ludvík už záhy odkázán na vlastní sílu. Postavy byl málo nad prostřední, svalnaté, tělocvikem pak nabyl veliké obratnosti a vytrvalosti, že dovedl největší obtíže snadno překonávat i snášeji. Roku 1872. stal se učitelem tělocviku v Celovci, pak r. 1874. v Solnohradě, což mu umožňovalo uskutečňovati svou touhu po cestování v horách. Od té doby také počínají četné jeho výstupy, jež konal horlivě po 25 let, až tragickým způsobem mu v tom přítrž byla učiněna. V srpnu totiž r. 1899. podnikal Purtscheller některé krásné výstupy v skupině Mont-blancské; dne 25. srpna vystupoval s jedním přítelem a jeho vůdce na Grand Aiguille du Dru; vůdce se zlomila násada piklu, jež byl mocně do ledu zarazil, při čemž byl vymrštěn a strhl s sebou oba cestující. Purtschellerovi se při tom roztránilo rámě, jež se dlouho nechtělo zahojiti. Když se to konečně stalo, dostal zesláblý dlouhou nemocí chřípku spojenou se zánětem plic, jemuž podlehl v Bernu dne 3. března 1900. Pochován je v Solnohradě.

Výstupů, jež Purtscheller celkem vykonal a zaznamenal, jest počet až neuvěřitelný — totiž 1663! Systematicky jimi počal, jak řečeno r. 1875; před tím zaznamenal jen r. 1869. Kepu (2144 m), r. 1870. Dobrač (2167 m), r. 1872. Vysoký Obir (2141 m) a r. 1874. Roskogel v Tyrolích (2639 m). Podotknouti sluší, že cestoval hlavně o prázdninách, ale ovšem konal některé výstupy i z jara a na podzim, ba i v zimě. Zajímavé je, že počátek systematických výstupů (r. 1875) učinil v slovínských Alpách a sice v Karavankách, v Savinských a v Julských Alpách; mimo jiné vystoupil na Obir, Kočnu, Vojnaš, Stol, Vrtaču, Triglav, Grintovec, Viš, Mangart. Celkem 28 výstupů mezi 16. květnem a 10. říjnem. Rok 1876. (29 výstupů od 3. června do 15. října) věnoval jihoštyrským a Korutanským horám (mezi jinými Zelenica, Begunšica). Roku 1877. (15 výstupů od 3. června do 7. října) v Solnohradsku a Tyrolsku; r. 1878. (24 od 2. června do 29. září) mezi jinými Ortler; r. 1879. (46 od 25. května do 14. září), r. 1880 (62 od 24. března do 1. listopadu): Alpy vápencové, Vysoké Tury, Dolomity; r. 1881. (75 od 20. března do 30. prosince) skupina Kleku (Glockner), Venedigru; v tom roce se také seznámil s bratřími Zsigmondyi. R. 1882. (71 od 29. ledna do 1. listopadu) severní vápencové Alpy, Dolomity a jz. skupina Venedigru za účelem mapy; r. 1883 (76 od 20. března do 18. listopadu) Ortlerská a Zillertalská skupina, poprvé Švýcarsky; r. 1884. (58 od 11. února do 9. listopadu) s br. Zsigmondyi Dolomity (mnohé vrcholy slezeny vůbec poprvé); Monte Rosa z Macugnagy do Zermattu překročen bez vůdce, Matterhorn; r. 1885. (79 od 1. února do 29. prosince) Watzmann ze Sv. Bartoloměje, s br. Zsigmondyi z Pic Central do Pic Occidental překročen bez vůdce hřeben Meije; r. 1886. (121 od 27. dubna do 14. listopadu) zkoumání ve vých. Alpách; r. 1887. (111 od 5. března do 29. prosince) Alpy sev. vápencové, Stubaiské, Ötztalské (za 13 dní 32 vrcholů), Bernské; r. 1888. (84 od 13. května do 2. listopadu) Alpy západní; r. 1889. (18 od 2. ledna do listopadu) s Dr. H. Meyerem v Africe bez vůdce vrchol Kilimandžara, Kibo (6130 m), některé vrcholy Mawensi, z nichž jeden (5772 m) jeho soudruh pojmenoval „vrchol Purtschellerův“;

pohoří Ugueno; r. 1890. (136! od 30. ledna do 5. října) Aetna, Vesuv, Alpy přímořské, skupina Mont-blancská, skupina Schoberská za účelem monografie (za 11 dní 36 vrcholů!), hory Stubaiské (za 19 dní 39 vrcholů!); r. 1891. (20 od 10. května do 6. listopadu) Kavkaz (od 24. července do 5. září) sedlo Ušby (4400 m), 3 vrcholy Leily-Gory (nejvyšší 4100 m), Tetnuld (4852 m), průsmyk Adyr-Su (3600 m), Dongussorum Baši (3700 m), Elbrus (5638 m), Dongussorum (4452 m), Adyr-Su Baši (4700 m), Džanga (5000 m); r. 1892. (77 od 22. května do 29. prosince) Bernsko, skupina Mont-blancská; r. 1893. (83 od 30. března do 22. října) franc. horstvo Maurienny a Tarentaisy; r. 1894. (94 od 1. dubna do 28. prosince) Alpy Bergamské, skupina Pizzo-Dosdè; r. 1895. (18 od 11. dubna do 29. června, pak 24. listopadu; o prázdninách stonal tyfem); 1896. (82 od 11. května do 7. října; mimo to 17 vrcholů v bavorském předhoří ve výši 833 do 1883 m od 11. října do 8. prosince), Defereggské hory za účelem monografie a Grödenské Dolomity; 1897. (48 od 5. července do 28. prosince; mimo to 18 vrcholů v předhoří Solní Komory ve výši 1450 až 1956 m v červnu a počátku července, pak 8 vrcholů v předhoří Solnohradsko-Gmundenském ve výši 846 do 17772 m), Švýcarsky; r. 1898. (90 od 22. května do 8. listopadu; kromě toho 20 vrcholů v Soln hrádkém předhoří, v Roseaheimských horách, v jihotyrolském Předalpi a j. ve výši 860 až 1851 m od 6. ledna do 19. května, pak 5 vrcholů v Roseaheimských horách 29. června) opět Švýcarsky; 1899. (46 od 5. března do 25. srpna) Lechtalské Alpy, skupina Mont-blancská.

Toť jsou téměř nadlidské výkony tohoto skromného, ba až ostýchavého muže, jež dokázati mohla jenom ryze ideální nadšenost pro ty hory, jež mu skýtaly tolik radosti a potěchy! Charakteristický v té příčině jest výrok o překrásné vyhlídce s vrcholu Fiescherhornu velmi namáhavě dostoupeného: „Říkají, že naše počinání jest pošestilým sportem, výrokem nebezpečné ctižádosti, pouhou hrou s životem — a přece bych si jednou přál mítí odpůrce na jedné z těch vysokých hlídek, aby poro. uměli, proč stává horský sport, proč stává alpinismus!“

Prof. Fr. X. Prustk.

\*

## Skupina Mangartská.

Píše O. Laxa.

(Pokračování.)

### b) Rozčlenění skupiny.

Hřeben příční. Skoro uprostřed hlavního hřebene, ve trojvrcholovém Jalouci rozděluje se hlavní hřeben na výše popisovanou větev, probíhající k sv. a hřeben příční, kolmou to osu hřebenu Mangartské skupiny, jež táhne se směrem severojižním a zachovává v celém svém průběhu divoký ráz skalný, neb pohybuje se stále ve výšce nad 2000 m.

Od stěn Jalouce oddělen jest pouze mělkým prohlubím, za nímž stěny se zvyšují ve vrchol Velikého Ožebniku (2471 m) a klesají ku ploššímu Malému Ožebniku (2225 m). Následuje hlubší prohlubí s puklinou sněhem vyplněnou (2193 m klin.), nad kterou vyčnívá pyramida bodu 2356 m, opět nastává snížení hřebene, načež se zdvihají stěny Palce

(2304 m). Od něho odbočuje do údolí Banšice Vršíč (1714 m). Za prohíbím postupuje skupina skalních vrcholů odbočujících k východu co krátký hřeben, zvaný Veliký Jelenk (2221 m klin.), končící lesnatým Černím Vrhem (1841 m), nad alpu Bukovac. Hřeben snižuje se v prohbi (2056 m klin.), pak následuje komolý kužel Smichova (2208 m) a větev končí pod Boveckým Grintovcem sedlem (1975 m klin.), možným to přechodem z údolí Banšice do Trenty. Východní svahy příčného hřebene hostí trentskou alpu a salaš Zapotok.

Hlavní hřeben vysílá následující horské větve:

Hřeben Fünfšpic. Břidličnaté sedlo Thörl Aibel (1800 m klin.) pod skalami Rabljského Grintovce, odděluje hlavní massiv horský od hřebene Fünfšpic k severu probíhajícího, jenž jest z velké části lesem a travou porostlý. Pod jeho straněmi na straně západní probíhá údolí Rabljské.

Sedlo vede na louky pod Lahnšpicemi a jest možno tudy přes lesnatý Thörl Aibel Kopf (Raibler Kopf 1260 m) sestoupiti do Rablju. Za sedlem odbočuje pak sv. menší větev, kterou tvoří klečí porostlý Velký Schober (1858 m) a úplně lesem pokrytý kupovitý Malý Schober (1679 m). Hřeben Fünfšpic snižuje se k sedlu Klein Aibel (1735 m klin.), druhému to přechodu z Remšen dolu do Rablju, načež následuje nejvýšší hora z celého hřebene pětibrotá Fünfšpic. Z pěti špic je třetí měřena (1902 m), nejvyšší však dle Gstirnera jest špice nejsevernější, neb dosahuje dle téhož výšky ca. 1920 m. Na východní terasse Fünfšpic nalézá se alpa Greuther Aibel. Za sedlem (1634 m) ční z lesnatých strání skalný vrchol Aibelkopf (1742 m), pak následuje zalesněný kupovitý Eschalkopf (1309 m) a rovněž lesem porostlý nízký Leillerberg (823 m).

Pozorujeme-li hřeben Fünfšpic od Trbiže, podobá se poněkud ležícímu lidskému tělu, při čemž Fünfšpic tvoří odvrácenou hlavu, Aibelkopf na prsou sepnuté ruce, Eschalkopf tělo a Leillerberg nohy „obrovské mrtvoly“ („Grosse Leiche“), jak zovou v Trbiži skupinu těchto hor.

Hřeben Breitkoflu. Jeden z nejmalebnějších hřebenů celé skupiny jest hřeben Breitkoflu, oddělený prohíbím 1880 m (klin.) od Grünšpic v hřebeni hlavním. Příkré jeho skály v pyramidě a věže roztržité, probíhající z počátku směrem severním, pak severozápadním, hostí pouze na málo místech kleč a ohraničují s hřebenem Fünfšpic Remšendol.

Za prohíbím pod Grünšpicemi vypíná se kužel Bukovníku (2302 m), načež následuje sedlo, jímž možno přejíti z Remšen dolu do jezerní kotliny. Název Ratschacher Gries, jak se zove ssutkové pole na východní straně této rýhy, přenáší Gstirner též na sedlo. K Bukovníku druží se druhá mohutná pyramida Mittagkoglu (2076 m), která oddělena jest prohíbím (1810 m klin.) od malebného skalního hřebene. Ten počíná dvěma bezejmennými špicemi, z nichž severnější jest vyšší a klinometricky změřena jeví výšku 1973 m; k nim řadí se na západní straně z Remšen dolu viditelný vrcholek Schönkopf.

Hřeben na to klesá v prohbi (ca 1890 klin.), pak se zvyšuje v poměrně široký vrchol Breitkoflu (2008 m). Následují dvě skalní bradla a sice Zottiger Raufkofel\*) (klin. 1844 m) a Gesperter Kofel,

\*) Nomenklatura Gstirnerova.

za kterými probíhá (ca. 1760 m klin.) odděluje částečně klečí porostlý Schöneck (1828 m). Hřeben se pak snižuje v lesnaté stráně, končící bodem 1260 m nad Koprivníkem.

Od Mittagkoglu odbočují k sv. vrcholy: Forkašpic a lesem pokrytý kupovitý Kesselbühel (1492 m), úvalem Swarzenbachu oddělený od Kaltenbrunnbühelu (1316 m), rovněž zalesněného.

Hrotitou část hřebene od Mittagkoglu počínaje, nazývají v Trbiži mylně Fünfšpic. Omyl jest tak rozšířen, že nalézáme jej i v některých vědeckých knihách, ba i v učebnicích (Toula, Lehrbuch der Geologie 1900. 45. Fig. 45).

Hřeben Ponci. Od divokého prohbi (ca. 2200 m klin.) sněhem a ssutkami vyplněného a k Veunce přiléhajícího, postupuje k severu strmý skalný hřbet Ponci málo členěný, mající z údolí vzhled srázné stěny, probíhající na táhlé vrcholky rozdělené. S lesnatými kopci, jež odbočují od Mittagkoglu na sv., uzavírají strmé stěny hřebene Ponci kotlinu jezerní.

Tabulka IV. Orometrické elementy hřebenů skupiny Mangartské.

H ř e b e n	Délka km	Střední výška vrcho- lová v m	Střední výška sedlová v m	Střed- ní pro- hbení v m	Střední výška hřeben- ná v m	Sklonový úhel		
						svahů s. neb z.	svahů j. neb v.	celého hřebene
Hlavní . . . . .	17,0	2069	1960	109	2014	39°52'	27°38'	33°45'
Příční . . . . .	6,0	2246	2140	106	2193	34°28'	30°50'	32°39'
Fünfšpic . . . . .	4,5	1698	1617	81	1657	33°9'	32°17'	32°43'
Breitkoflu . . . . .	4,2	2005	1822	183	1913	39°19'	28°58'	34°9'
Ponci . . . . .	4,6	2111	2063	48	2087	32°19'	26°58'	29°29'
Zlemene . . . . .	5,4	1707	1564	143	1635	29°32'	31°35'	30°34'
Ribišče . . . . .	4,5	1696	1638	58	1667	30°14'	24°14'	27°14'
Konské Škrbiny . . . . .	6,4	2108	2078	30	2093	37°1'	33°32'	35°16'
Boveckého Grintovce . . . . .	5,5	1860	1800	60	1830	37°56'	32°39'	35°18'
Verevice . . . . .	3,9	2054	1983	71	2018	39°48'	31°4'	35°26'

Počíná dvojevcholem Štrugovy špice (2291 m), pak vrývá se do stěn hlubší rýha (ca. 2050 m klin.) a za ní probíhá opět táhlý hřbet Zadne Ponci (2258 m). Výšku prohbi, jež následuje, udává Gstirner dle originalu spec. mapy rak. gen. štábu na 1955 m, při čemž poznamenává, že prohbi je zajisté vyšší. Již při porovnání se sousedními body známé výšky jest patrné, že prohbi je výše položeno. Klinometricky zjištěná výška skýtá hodnotu ca. 2100 m. Od prohbi tohoto postupuje pak málo vypnutý hřbet Srednji Ponci k zářezu (ca. 2150 m klin.), načež vznáší své stěny trojevcholová Velika Ponca (2280 m), jež pak snižuje se náhle v sedlo (1815 m klin.), za kterým pokračují příčně k směru hřebene v řadě postavená skalná bradla, takřka stejné výšky zvaná Brady, z nichž nejvyšší západní vrcholek, z údolí mající vzhled vzdorné pyramidy kosodřevinou porostlé, klinometricky změřen, jeví výšku 1954 m. Lesem pokrytý kopec Švabešča (1492 m), jakož i bod 1462 m ukončují hřeben Ponci, z něhož na východní straně do údolí Planice odbočuje pod Velikou Poncou vrcholek zvaný Glava 1662 m.

(Příště dále.)

## Vzpomínka.

Neobyčejně jasně zářily večer 6. října 1900. nesčetné hvězdy, když za úpiné tmy sestupující s Velikého Vrchu, vyšli jsme z lesa a blížili jsme se po známé cestě ke Kazinu. Byla jimi zrovna přeplněna baň oblohy a mléčná dráha svítila, jako zřídka kdy. Bylo zřejmo, že nebude příznivý čas. Ještě pozdě večer spustil se déšť, a celou noc lomcoval prudký víchř takové orkánové síly, že dlouho jsme neusnuli a vzpomínali stále, nezpůsobili-li škody na české chatě. Ráno probudili jsme se pozdě. Celá dolina jezerská byla zahalena mlhami, které zvolna táhly po úbočích nahoru. Po chvíli viděli jsme stráně Jezerního vrchu zasněženy až k hostinci Stullerovu, za nějakou dobu i svahy Skubera, Korošského Stořice i malého Grintovce bílé. Byla to nezvyklá podívaná pro nás, kteří byli jsme návštěvou v Jezeru dosud vždy jenom za léta. Pomalu bylo viděti i bílé svahy hlavního řetězu Saviňských Alp, avšak dosti hluboko pod vrcholy tábl se temnošedý, úplně vodorovný mrak, který seděl pevně, nehybně a držel ve spárech svých skály Kočny, Grintovce i Dolgeho Hrbetu. Dopoledne šli jsme procházkou jen na Aukovu i Roblekovu planinu a novou, krásnou, značenou cestou odtud k faře v Jezeru.

Odpoledne po půl druhé vyšli jsme z Kazina k chatě. Teplý, vlhký den rozpustil dosti sněhu; ještě na skratce za pramenem pod Stullerovým sedlem smísen byl sněh s bezedným blátem; ale již za sedlem byla půda pevná a sněh bílý. Malé sněhové laviny po teplem dopolednu vysypaly se na stezku; byly tak nepatrné, že chodec ani nepřekážely. Výhled stával se větší i jasnější; Obřr i Košuta, celé Karavanky, ba i část triglavské skupiny byly čisté a až k údolí zasněženy; za to hory za drávskou dolinou a z blízkých kopců Malý Vrch ku podivu neměly na sobě sněhu; Veliký Vrch jen docela na vrcholu posypán byl bíle; ale i tyto hory byly zbarveny tak, že na druhý den nebylo velkých nadějí. Ve srážech Grintovce a strmých stěnách Kočny bylo viděti čerstvé rudé rány v šedivém vápenci, tak jako v centru Dolomit. Vodopád v údolí Dolní Kočny byl mocný, šuměl na daleko. Sněhové pole pod Žrelem bylo velké; i na Vodíně i na horních Ravních bylo sněhu mnoho.

A jak zajímavý byl pohled na lesy. Již v dále rozeznával jsi modřiny od ostatních jehličnatých stromů; buky i duby divnou barvou vyhlížely s úbočí svahů, a zbarvení to jakoby se dralo v před, zatlačující plastikou zeleně smrků a jedlí. Pravda, hvozďům dodávaly tyto listnaté stromy pestrosti, ale šedofialové větve olší u potoků tlumily veselý dojem doliny.

Blíže chaty chrupal již sněh pod nohama, kleče prohýbaly se pod sněhem, listy alpské růže, květy hořce i různých pryskyřníků obaleny byly vrstvou sněhu.

Konečně jsme u naší chaty. Pod schody čistíme obuv, na ochozu otloukáme rampouchy ledové. A nyní otvíráme dveře po dveřích, okno za oknem, neboť vše je uzavřeno; vše je na svém místě, a čisto je v chatě. Prohlížíme jídelnu, ložnici, kuchyni, byt hospodáře, ubíráme se nahoru, kde ve společné ložnici uchystány jsou na matracích trepy ku pohodlí turistů, zajdeme do sklepa, kde jsou ještě zásoby, a vše je tak, jakoby hospodář jen na chvíli odešel z chaty. Před chatou na místě, kde býval dělnický burák, má ještě hospodář v primitivním pařeníšti salát, chráněný

zapažením před zajíci; však si jej vytrhá v nejbližších dnech a odnese se zásobami do Kokry.

Donesli jsme si čestvou vodu z pramene, navštívili znovu sklep, vybrali „lahůdky“ a usadili se v jídelně, prohlédli knihovnu, lékárnu, skleněné nádoby, zásobu prádla i všecko, co se dalo prohlédnouti.

Ale v tom udělalo se jasno; vyběhli jsme ven. Zapadající slunce ještě naposled zazářilo dolů na zelené nivy, nad nimiž všude byl sněh; ke Grintovci zmizely mraky, a co stojíme v údivu nad krásným divadlem, září skalní svahy rudě. Leč za chvíli počíná sněžiti a vše se zase zahaluje.

Nečas a hlad zabnal nás znovu do chaty. Prohlídka knihy turistů zabavila nás tak, že jsme nepozorovali, jak stíny se dluží a den se blíží konci. Rozhodli jsme se, že vyrazíme nyní rychle. Ale kdo by z té vášně samoty pospíchal? Byla to dlouhá chvíle ještě, než zavřeli jsme chatu, a trvalo to také chvíli, než rozloučili jsme se s výhledem.

A nyní půjdeme rychle, abychom přede tmou dostali se na Stullerovo sedlo — řekli jsme si. Ale jděte rychle, když vidíte, jak Goli Vrh září v karmínové barvě, kdy k severu vrchy u Železné kaple pod bílými vrcholy jsou temně modré, kdy svahy bližších hor mezi šedí hledí na vás rudě, a kdy k severovýchodu vzdálené hory jsou šedé do modra, až do tmava, a nad nimi obloha zahalena je temným pláštěm, ve kterém nad vrcholy jako by byla pověšena záclona; a pod blízkými oblaky vidíte tu světle zelenou barvu, která odleskem jeví se při západu.

A tak šli jsme pomalu, setřásající s klečí sněh a zmrzlé kapky; sněh zvonil pod nohama. A i ten pomalý krok náš zarazil hromový hukot. Směrem k saviňskému sedlu padala dlouho ze strmých srázů Dolgeho Hrbetu nebo Struci lavina čerstvého sněhu. My byli jsme v bezpečí. „Na Vodíně“ počalo opět sněžiti a tmavé tony kladly se po bližších skalách i po dolině jezerské. Bylo již půl hodiny po západu slunce, když přešli jsme svah dělicí údolí dolní od jezeru Kočny. A zase zůstali jsme státi. V proluce mezi Karavankami a Triglavskou skupinou vysílalo zašlé slunce ještě záplavu zlata. Nevýslovně vášná zelená čára táhla se nad severní částí julských Alp. Karavanky svítily celé bílé před temnošedým hávem mraků, za bílou Košutou byla však již tma. Běželi jsme nyní po výborné stezce ve sněhu dolů; ve chvíli svítila v lese jen zasněžená stezka, a kmeny smrků zdály se býti někdy jako stíny stromů v měsíčním svitu. Mlhy zvedaly se z údolí, ale Kočna byla ještě čistá a nad ní zářily hvězdy.

Na Stullerově sedle táhly mlhy, kterými hleděli jsme bláhově proniknouti okem ještě jednou k chatě. Vše bylo zahaleno, ve tmě svítil nám jen sněh, ale široká cesta naše byla i ve tmě pohodlná. Na chvíli odhalil se Veliký Vrch, na jehož svahu zářilo světlo dřevorubců, menší než večernice zářící nad Vrechem. Jako v okamžiku však mlhy zhoustly, a šli jsme v úplné mlze, toliko na několik kroků viděli jsme před sebou smrkový les. U známých velkých buků vešli jsme do tmy jako do černého jícnu. Pak ještě jednou se tmy vystoupily bílé hlavy Košuty a hlavního hřebene Karavanek. A zatím, co sestupovali jsme dále, noc rozprostřela se po celé dolině a ticho rušil jen vodopád v dolní Kočně. Teprve po chvíli vynikla ze tmy světla z Jezera a brzo na to spatřili jsme ve dveřích Kazina vysokou, statnou postavu pana starosty Muria, očekávajícího

pozdní chodce z chaty. Ještě jednou oživil český hovor síně Kazina; zatím sněžilo na horách, a dlouho po tomto večeru u naší chaty bylo jako v zimě. Ještě jednou potom jižní vítr a slunce na dlouhou dobu rozechrály sněh, jakoby popřávaly našemu obětavému strážci lehký výstup, aby opatřil dům náš na zimu. — t —

\*

## Ze Slovanských Alp.

**Ze Saviňských Alp.** Pan starosta Muri psal nám 15. prosince toto: V našich horách není dosud mnoho sněhu; ba ještě lze i do české chaty jít. Chata je zavřena a dobře opatřena na zimu. V údolí nemáme sněhu a tyto dny přší, však zdá se, že nyní začne řádně sněžiti.

**Zmínky o české chatě** V „Reichswehr“ ze dne 21. srpna 1901. napsal důstojník, účastnivší se výpravy setniny 17. pěšího pluku na Grintovec: „Za deště a hromobití vystoupila setnina 17. srpna večer na českou chatu (1600 m). Noclehováno v této vzorně zařízené ochranné chatě, a sluší zejména vytknouti, jak pečlivě se hospodyně chaty o mužstvo postarala.“ — Rovněž jiný důstojník píše v Laib. Ztg. ze dne 23. srpna mezi jiným: „Našemu mužstvu skytnut byl nocleh v české chatě, vystavěné od českého odboru S. P. D., která sloužití může co do zařízení za vzor.“ — d —

**Návštěva východních Saviňských Alp r. 1901.** Kocbekovu chatu pod Ojstricou navštívili 102 turistů; mezi nimi 9 Čechů, 1 Chorvat, 27 Němců; v malé lučské chatě pod Ojstricí bylo 10 osob; do knihy na vrcholu Ojstrice zapsalo se 36 osob. V Gornjegrajské chatě na Menine Planine bylo 137 turistů, z nichž byli jen 2 Češi, 6 Němců. — Mozirskou chýši navštívilo 55 osob. — V Okrešelce zapsáno je 133 osob, u Piskernika v logarském údolí 272, v Solčavě u Germela 178, u Herleta 122, v Lučích u Zanierja 133, v Ljubnu u Petka 270 osob.

**Návštěva chat Slovinského Alpského družstva v Julských Alpách r. 1901.** Chata na Kredarici pod Triglavem navštívilo 241 turistů (152 Slovinců, 45 Čechů, 44 Němců). — V Aljažově chýši ve Vratském údolí zapsalo se 110 osob (88 Slovinců, 6 Čechů, 1 Chorvat, 12 Němců, 2 Francouzi, 1 Vlach). — Oroženovu chatu pod Črnou Prstí, která v létě 1901. měla poprvé hospodářství, navštívilo 88 turistů (68 Slovinců, 14 Čechů, 4 Němci, 2 Vlaši).

**Nové výstupy v Julských Alpách.** Ke krátké zmínce o výstupech na Ruševu Glavu a Konj dodáváme — vyžadavě si bližší data — toto: Ruševa Glava (Gamsšpic) 1910 m od jihozápadu dne 30. července 1901. Od sýrárny v úvalu Mangartského potoka k sedlu Vršíšskému, nato k východu ku skalní stěně, krátké šplhání ku první trhlině, tou vzhůru k místům, kde přestává kosodřevina, pak lehce na vrchol. — Poprvé tento výstup provedli členové naši pp. ing. Laxa a K. Havelka. — Konj (Gozdic spec. mapy), 2379 m se strany severní, dne 4. srpna 1901 s vůdcem Mrakičem. Od chaty Kaninské na sv. přes krabatínu ku severní stěně Konje. Krátké lezení ve skalách ku skalní rokli na východní straně, pak skalní branou exponovaná, však krátká stěna ku hřebenu travou

porostlému. — První výstup touto stranou proveden členy pp. drem. Růžičkou a ing. Laxou.

**Stezku od vodopádu Rinky k Okrešelce** výborně letos opravila Saviňská podružnice; zvláště část od mostku nad vodopádem vzhůru byla pohodlně upravena. Jak známo mnohým našim turistům, zkrátila stezka tato spojení mezi dolinou logarskou a okrešelskou chatou o půl hodiny, tak že starší stezky něm.-rakouského alpského klubu velmi málo se užívá a skoro každý turista jde raději stezkou novou, a tu ovšem bylo nutno, aby upravena byla příjemně.

**O tunelu Karavanském,** který prorazí blíže Jesenice (Assling), stanice dráhy z Trbiže do Lublaně, horstvo Karavanek, uveřejňuje „Oest. Wochenschrift für den öffentl. Baudienst“ zajímavé zprávy; dle nich není ještě jisto, bude-li tunel dvoukolejný, nebo bude-li třeba zříditi podle sebe dva tunely o jedné koleji. Stoupání z jižní strany činí v tunelu 3‰, ze severní 6‰. Skály, které je nutno provrtati, sestávají z vápence, břidlice, pískovce a útvarů, jež náležejí nejvíce formaci kamenno-uhelné. Rozdíl výšky nad mořem obou krajních bodů tunelu činí 12 m.

\*

## Dráhy.

Ministerstvo železnic udělilo povolení ku přípravným pracím pro úzkokolejnou dráhu od hotelu jižní dráhy na Semmeringu přes Maria Schutz a Schottwien ke stanici Gloggnitzské.

**Simplonský tunel.** Dle oficiální zprávy bylo v měsíci září ze severní strany provrtáno denně průměrem 5·97 m, z jižní strany 5·63 m. Délka štoly byla na severní straně koncem září 5·733 km, na jižní 4·397 m, celkem 10·130 km. Při práci přišlo se na silné prameny vody, což ovšem zdržuje postup stavby. Proto po celý říjen nemohlo býti na jižní straně v tunelu pracováno. Koncem října byla délka štol celkem 10·341 m dlouhá.

\*

## Cesty.

O silnici z Heiligenblutu ke Glocknerhausu referovaly „Mittheilungen“ něm. rak. spolku alpského, že je v délce 7 km skoro hotova a že od místa, kde práce ještě jsou v počátku, lze dojíti skoro beze stoupání do Glocknerhausu za čtyřicet minut. Se zprávou touto nesoouhlasí další sdělení, že silnice bude hotova za dvě až tři léta, jakož i další zprávy jiných časopisů, že nelze po ní jíti bezpečně pro častý pád kamení. Rozpočet (160.000 K) byl již silně překročen, a stavba, která dle několika zpráv listů není šťastně tračována, pohltí skoro dvojnásob tolik. Proti přání obyvatelstva byla volena trača, jejíž provedení je velmi drahé; kromě toho bude prý udržování této silnice příliš nákladné. — Celovecký odbor D. Ů. A. V. chtěl míti ke svému hotelu — neboť Glocknerhaus nelze nazvat chatou — opravdovou silnici, aby měl ještě větší návštěvu i aby mnoho vydělal. Na to přispěla mu země i říše. Na udržování bezpochyby přispěje mu také.

Jízdní stezka z Zellu am See ke Statzerhausu pod Hundsteinem bude do příštího podzimu hotova.

\*

## Chaty.

Chata arciknížete Jana na Adlersruhe pod vrcholem Velkého Zvonu nejvyšší ohostěná alpská chata vůbec, byla letos navštívena 942 turisty.

Návštěva Glocknerhausu byla v posledním roce zase četnější, než r. 1900. Do 7. září navštívilo „dům“ 4108 osob.

Na Kaisersteinu (2061 m), jednom z vrcholů Schneebergu, byla 6. října otevřena Fischerova chata rakouským kubem turistů.

V chatě Hanoverské pod Ankogelem, která příští leta nebude mít hospodářství, řádil počátkem podzimu zle neznámý dosud pachatel. Ukradl při tom mnoho konserv, různé části oděvu a rozštíhl pokladnu, ve které však nenašel ničeho. — Podobnou návštěvu měly Drážďanská chata a Pforzheimská chýše, v obou však nezvaní hosté byli při činu dopadeni.

U dosavadní chýše Reisssthalerské pod Raxalpou byla postavena nová větší chata, poněvadž dosavadní nevyhovovala četné návštěvě. Přenocovati v chatě nelze; ložinu nad ní však postavena velká chata arcivévodě Karla Ludvíka, kde turista jest dobře opatřen.

Pod Südlenspitze nad Saas Fee postaví akademický lpský klub v Zürichu chatu ve výši 3400 m. Nová chata usnadní také výstupy na Nadelhorn, Dom, Tüschhorn, Ulrichshorn a Balfrin v nádherné skupině Mischabelské.

Chata kostnického odboru D. Ö. A. V. zřízená ve ferwallské skupině nad m-stem sv. Anton u arberského tunelu, byla letos navštívena 692 turisty (r. 1900 toliko 364 turisty). Na Patteriol, vrchol dříve velice obávaný, vystoupilo letos z chaty 61 turistů (r. 1900 jen 28), na Scheibler 109 (32).

Chýše pod Mont Cervinem, k jejíž postavení povolil Švýcarský alpský klub 11.000 fr. subvence a půjčky, nebude bohužel prozatím provedena; neboť obecní zastupitelstvo v Zermattu činilo klubu značné překážky a nepovolilo hospodářství v chatě, a kromě toho podnikatelé staveb činili přílišné požadavky. Dle našeho mínění nemělo býti asi hospodářství v chatě zadáno pánům Seilerům, majitelům mnoha hotelů v Zermattu a ostatním celém Švýcarsku, kteří někde mají takřka monopol a k nimž musí turisté choditi, aby se vůbec najedli. Známo je, že Seilerové skupili mnohde všechny horské svahy, kde dá se postavití hostinec. Obec Zermattskou mají patrně úplně v rukou.

Refuge du Promontoire pod vrcholem Meije as 3000 metrů nad mořem, postavená sekci Iserskou francouzského alpského klubu, byla otevřena 19. srpna,

\*

## Různé zprávy.

V Tyrolích bylo podniknuto r. 1900. nejvíce větších horských výstupů a přechodů ve skupině Oetzthalské; po ní ve Stubajské, pak v Dolomitech a ve skupině Ortleské. Celkem podniknuto bylo r. 1900. v Tyrolích 6742 „vysokých tur“, při kterých účastnilo se 10.588 turistů.

Starí turisté. V první polovici října vystoupil ve špatném počasí 87letý stařec Orthofer z Müzzuschlagu na Pretulskou Alpu (1656 m), kam počítá se dobré čtyři hodiny výstupu. — Téhož dne, 6. října, vyjela čtenější společnost ze Št. Hradce do Radegundu, odkudž podnikla výlet na známý vrch Schöckel (1446 m.). Partie zúčastnila se také 78letá paní Neubauerová, která výstup skoro 800 m. vykonala skoro bez zastávky a pobízela mladší k rychlejší chůzi.

Švýcarskému alpskému klubu odkázal p. J. Huber z Hausenu nad Aarou 20.000 fr. na podporu vědeč a jich pozůstalých. K těmž účelům odkázal p. J. Horber z Lyonu 10.000 fr., a dalších 10.000 fr. na chýše alpské.

Lyonský odbor Francouzského alpského klubu obdržel odkaz 5000 fr. od starého člena svého p. Jeana Magnina.

Vedením univerzitního profesora N. Guntze z Berlína ztrávila čtenější společnost vědecká celý týden v posledním září na chatě královny Margarity pod Monte Roson, aby se věnovala pozorováním meteorologickým a geologickým.

V kantonu vallisském sřítily se v údolí říčky Dranse u obce Les Vallettes mezi Martigny a sedlem Velkého sv. Bernarda velké massy skalní, které vyplnily řečiště as 12 m široké. Za několik hodin utvořilo se mezi obcemi Les Vallettes a Rovernier široké jezero, které asi nezmizí brzo, neboť říčka dere se nyní přes zasypané skalní massy. Velké jarní povodně snad časem odstraní překážky.

Pevný lůh pro alpisty. V říjnovém čísle A. V. jest na stránce 3. rozmarně vylíčena příprava vody ze sněhu, jež, ač byla kalná, přismáhla a pomisená se

smetím, přece zízníci společnosti z nedostatku jiného lepšího nápoje chutnala. Alpista mohl by pro takové případy vléci s sebou rychlovar a lahvičku lůhu, ale poslední přítěž jest nepohodlnou a také nebezpečnou. Od loňska přichází však do obchodu pevný lůh (Hartspiritus) v krychličkách podobných mýdlu nebo tuhé pastě, jež chovají asi 70% lůhu, na nějaké snadno spalitelné lepidlo vázaných. Tyto kousky lze beze všeho nebezpečí nositi v kapse nebo v lůmku a sirkou je zapáliti, když chceme něco si ohřáti, snůh roztáti, čaj uvařiti a j. Na loňské světové výstavě v Paříži byly v lihovarském oddělení vystaveny různé zbarvené cihly pevného lůhu, připraveného dle francouzského patentu Denayronze-ova a zamlouvaly se oproti výrobku „Hartspiritus“ z Německa zejména tím, že nezapáchaly po lůhu denaturovaném a že klidně bez roztékání se do posledního zbytku shořely. Tento francouzský výrobek, nyní i v Lipsku zvláštní společností vyráběný, přichází do obchodu pode jménem „smaragdín“ v zelených kostkách, velmi účelný vařák „smaragda“ zvaný nezabírá mnoho místa, a hravě umožňuje vaření nápojů i sterilování vody v krajích nejdlehlších. (Obě tyto alpisty zajisté vítané pomůcky má na skladě turistický obchod p. Fr. Šáška na Perštýně.) Vařáky „smaragda“ jsou v trojím provedení: lehčí na 150 g vody, solidnější pro náplň 175 a 500 g vody. Palivo „smaragdín“ jest buď ve sk enicích po 75, 150 a 275 g aneb v krabících plechových po 1/2 – 1 kg. Alpista nepřijde již tedy do rozpaků, jak si má na ledovci zatopiti a čerstvou kávu neb čaj připraviti.

—lc.

\*

## Zprávy spolkové.

Den a program lednového večera sdělíme členstvu v brzku denními listy.

Večer odboru, konaný 9. prosince 1901. v dolejší sále ostrova Žofinského, opět vydařil se plně. Přednáška pana dra. Vlad. Růžičky o alpské kartografii výborně poučila a velice pobavila; pro obě stránky, poučení i zábavu postaral se p. dr. Růžička nejen obsahem přednášky samé, nýbrž i tím, že názorně vysvětlil různé nejlepší mapy alpské a světelnými obrazy znázornil různé zajímavé udaje, které uvedl. Hudební program večera laskavě vzali na sebe p. lékárník Dlabola z Benešova s paní choťí svou. Jak program ten veliké společnosti toho večera shromážděné se zamlouval, lze seznati z toho, že pp. manželé Dlabolovi byli nuceni program snad více než zdvojnásobiti. — Mnoho pozornosti vzbudily projekce dalších obrazů ze Saviňských Alp, jež slovem provázel p. prof. Dr. K. Chodounský; dle výsledku bude třeba, v brzku postarati se o projekce nových diapositivů. Děkujeme vřele pánům revidentů Č. Heverovi, dru. B. Jedličkovi, dru. St. Prachenskému, J. Sezemskému, ingenieuru A. Štěpánovi a optikovi J. Vejtrubovi za skvostné diapositivity, za ochotné provedení projekce i za laskavé zapůjčení přístroje.

Tombola bude pořádána v únoru. Příspěvky na úhradu stavby české chaty scházejí se nyní řídké v naší pokladně, a bude trvati to dle všeho dlouho, než odbor náš bude moci podniknouti něco většího, ač třeba je rozvíjeti slovanským spolkům největší činnost ve slovanských Alpách. Výtěžek tomboly pokládáme aspoň za stálý roční příjem, se kterým počítáme v rozpočtu. Proto prosíme o hojně dary a četnou návštěvu při tombole. Dary a příspěvky přijímá pokladník odboru p. dr. St. Prachenský, zemský advokát v Praze-II., Zderaz č. 1947.

Na večeru Slov. Plan. družstva v Lublani přednášel 27. dne listopadu 1901 p. Fr. Tomišek o výstupech a přechodech svých v Saviňských Alpách. — Známy turista p. katecheta Ivan Mlakar přednášeti bude 8. ledna o letošních svých cestách po Tyrolích.